

Gemeente Almere

Lerarentekort in de G4 en Almere

Aan Tweede Kamer commissie OCW
Van De wethouders van de G4 en Almere
Onderwerp Position paper t.b.v. rondetafelgesprek lerarentekort 29 september 2021

Al geruime tijd spreekt de Kamer over de crisis in het onderwijs en het aanhoudende lerarentekort. Hoewel er stappen worden gezet, ontbreekt het tot onze spijt aan een duidelijke en structurele aanpak. Als grote steden voelen wij ons geroepen hier aandacht voor te vragen omdat deze problematiek gemiddeld groter is in onze steden. We verwelkomen de aangenomen motie-Hermans die € 500 mln. vrijmaakt voor lerarensalarissen in het po. Tegelijkertijd blijft de opgave groot en kan niet worden gewacht tot de formatie is afgerond. Urgente actie blijft nodig.

Lerarentekort groter

De G4 en Almere kampen al jaren met een groot lerarentekort. Volgens de meest recente cijfers uit februari jl. is het tekort in de G4 en Almere tussen 12,5 en 15%, maar we weten dat dit intussen verder is opgelopen. Om het concreet te maken: in Rotterdam betekent dat een tekort van 438 fte aan leraren.¹

Het gevolg is dat de onderwijskwaliteit al geruime tijd niet meer wordt gegarandeerd, de schoolprestaties gestaag dalen en de kansenongelijkheid toeneemt. Schrijnend is dat de tekorten over het algemeen hoger zijn op scholen in kwetsbare wijken. Deze ongelijke verdeling van de tekorten in de steden leidt tot meer kansenongelijkheid tussen leerlingen;² scholen met veel leerlingen met een grotere kans op een onderwijsachterstand, worden het hardst geraakt door het lerarentekort. Deze ongelijkheid mogen we niet accepteren.

Oorzaken tekort

Duidelijk is dat het lerarentekort een multidimensionaal probleem is en dat veranderingen op verschillende niveaus tegelijk noodzakelijk zijn. De talrijke rapporten die in de afgelopen jaren zijn verschenen bieden enkele duidelijke oplossingsrichtingen aan.

In algemene zin is een grotere aanwas van docenten nodig, moet meer ingezet worden op behoud, en is er zowel een kwantitatief als kwalitatief tekort aan schoolleiders. En juist schoolleiders zijn van grote invloed op het functioneren van een lerarenteam en de onderwijskwaliteit op school. Daarnaast is het met een lerarensalaris nauwelijks mogelijk een betaalbare en geschikte woning te vinden in de stad.

¹ Dit betreft openstaande en verborgen vacatures bij elkaar, voor po, sbo en (v)so.

² <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/trends-in-het-onderwijs/leraren-en-lerarentekort/oplopend-lerarentekort-bedreiging-voor-gelijke-kansen-in-het-onderwijs>

Het Rijk kan een belangrijke bijdrage leveren aan een integrale aanpak. Hiervoor is het in de kern noodzakelijk dat het beroep leraar weer aantrekkelijk wordt gemaakt. Daarvoor is het nodig dat:

- De salariskloof tussen het po en vo wordt gedicht. De aangenomen motie van Tweede Kamerlid Hermans op 23 september is hiervoor een stap in de goede richting.
- Betere voorwaarden voor onderwijsprofessionals die werken op scholen met veel doelgroepopleerlingen, zoals een structurele extra toelage.
- Er een salarisverhoging komt voor schoolleiders.
- De mogelijkheden voor zij-instromers om voor de klas te komen worden verbeterd, door:
 - Landelijk een vergoeding te bieden aan zij-instromers voor de tijdelijke terugval in salaris.
 - Verhogen van de subsidie om zij-instromers aan te trekken, op te leiden en te begeleiden in hun eerste jaren voor de klas.
- We investeren in flexibele maatwerk opleidingen voor alle toekomstige leraren en onderwijsassistenten.
- Het werken op scholen met veel achterstanden en in het speciaal onderwijs aantrekkelijker wordt, zoals in de vorm van extra salaris, ontwikkelmogelijkheden en begeleidingstijd.
- Er werkdrukverlichting komt van leraren zodat zij meer tijd hebben voor professionele ontwikkeling, lesvoorbereiding en begeleiding.
- Er geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van zittende leraren, met doorlopende mogelijkheden voor professionalisering en verschillende carrièrepaden.
- De werkdruk voor schoolleiders verlicht wordt door het verlagen van administratieve druk.

Het heeft geen zin om geïsoleerd in te zetten op een van bovenstaande thema's als er niet ook breed ingezet wordt op de rest, zoals Merel van Vroonhoven ook benoemde in haar advies afgelopen jaar. Zo heeft het creëren van een grotere aanwas nauwelijks effect als deze leraren niet behouden worden.

Wat doen steden zelf?

In de grote steden doen wij alles wat binnen ons bereik ligt om het tekort tegen te gaan. Daarbij is een intensieve samenwerking tussen schoolbesturen (van basisschool tot aan het mbo), hogescholen, universiteiten en de gemeente van groot belang. Zo wordt er in de steden gewerkt aan:

Groei van de instroom in de opleidingen door:

- Imago- en wervingscampagnes
- Meeloopdagen en oriënterende stages
- Het opleiden en begeleiden van zij-instromers

Terugdringen van de uitval in de opleidingen door:

- Maatwerktrajecten voor toekomstige leraren
- Opleiden en begeleiden in de school
- Begeleiding en coaching van startende leraren

Terugdringen van de uitstroom van leraren door:

- Ontwikkeling van loopbaanperspectief
- Ontwikkeltrajecten voor leraren om hen vitaal te houden in hun vak

Versterken van de schoolorganisatie door:

- In company opleidingen voor nieuwe schoolleiders
- Onderwijs anders organiseren: "niet bevoegd maar wel bekwaam"
- Onderwijsondersteunend personeel versterken door aanbod voor professionalisering en/of doorstroom naar vervolgoopleidingen

Flankerend beleid:

- Voorrang voor leraren bij toewijzing van (sociale) huurwoningen
- Salaristoelage³ (Amsterdam)
- Maatregelen op het gebied van woon-werkverkeer

Oproep: wacht niet op de formatie

Het kabinet wijst ons erop dat een structurele aanpak aan een nieuw kabinet is. Zo ontstaat het risico dat niet alleen dit schooljaar, maar ook bij de start van volgend schooljaar nog geen actie ondernomen zal zijn. Wij roepen de Kamer dan ook op om op onderdelen het beleid nu bij te sturen:

- Spreek uit dat de salariskloof tussen PO en VO zo snel mogelijk en volledig wordt gedicht
- Spreek uit dat er betere voorwaarden voor onderwijsprofessionals komen die werken op scholen met veel doelgroepoerlingen
- Spreek af dat investeringen in onderwijs integraal en structureel moeten zijn.
- Verzoek het demissionaire kabinet om nu te werken aan een integraal plan om het lerarentekort op te lossen, en geef hier de kaders voor mee, zodat er geen tijd verloren gaat bij aantreden van een nieuw kabinet

De aanpak van het lerarentekort vraagt om investeringen, maar zoals gezegd gaat het er onderliggend om dat het vak van leraar weer aantrekkelijk wordt, dat we jonge mensen én zij-instromers stimuleren om voor de klas te staan en dat we oog hebben voor gebieden waar de tekorten (fors) groter zijn dan elders. Het is tijd om te investeren in onze toekomstige generatie.

³ Alle basisschoolleeraren in Amsterdam sinds schooljaar 2020-2021 een toelage op hun salaris. Leraren die op een school werken met veel kinderen met een risico op een achterstand krijgen een aanzienlijk hogere toelage krijgen (2310 euro) dan leraren op andere scholen (925 euro).